

DE SÍRIA AL MARROC

Xavier Padullés

El dijous 24 de novembre de 2005, a la Carpa Teatre Auditori Felip Pedrell, vam tenir l'oportunitat de veure *Hijrat-Antígona*, una versió àrab del clàssic de Sòfocles. *Antígona*, i amb això no descobrirem res, ha estat una de les obres de la qual més versions s'han fet al llarg de la història i en especial al segle xx. En aquest cas, la Companyia del Teatre Nacional de Síria ens ha ofert una visió personal realitzada per una de les figures més importants d'aquell país, Jihad Saad, dramaturg, director, escenògraf i actor (en el paper d'Hèmon) en aquesta producció.

Dramatúrgicament Jihad Saad ha fet una tria entre els personatges principals de l'obra original investint-los, però, d'una textualitat pròpia. En aquest muntatge, la dialèctica gira a l'entorn d'una dubitativa *Antígona*, la qual es troba en tensió enmig de les tiranies de Creont i les aparicions fantasmagòriques d'Èdip i Polinices, personatges vinguts del més enllà que la impulsen envers la lluita per la llibertat en contra del dictador. En un moment determinat es diu: «*Antígona*, no diguis sí i prou i no giris la cara a qui no veu com ets tu realment... Sigues com una fletxa darrere els teus objectius, que no surti de la teva boca ni una paraula si no està carregada de justícia.» A partir d'aquí, trobarem diversos nivells de lectura: un primer nivell, un crit a la concòrdia i a la pau; un segon nivell, un al·legat en contra de l'opressió de les dones, i, en darrer terme, un cant a l'emancipació del poble a la recerca de la llibertat, simbolitzat en aquest cas en la figura de la protagonista.

El muntatge està ambientat en un desert, per la qual cosa és obvi que l'acció no se situa a Grècia o a Europa, sinó que com es pot imaginar s'ubica en una regió àrab. Som, pel que hem explicat, davant d'una obra política mostrada en clau metafòrica per evitar possiblement la censura del país.

A Síria, com en altres països àrabs, els diferents governs han acabat en dictadures després d'excessos violents que han desembocat en guerres o revoltes. I és que els Creonts del món àrab també tenen noms i cognoms com Bashar Al-Assad, l'actual mandatari de Síria i successor del seu pare, Hafez Al-Assad, tots dos dictadors. Aquests individus han estat, valent-se sovint d'una manipulada religió islàmica i del suport occidental, els causants de l'empobriment de la societat, ja sigui a través de l'opressió als ciutadans o bé, per posar-ne un exemple, de les guerres constants (com el conflicte dels Alts del Golan entre Síria i Israel) que només beneficien, com tot conflicte armat, unes poques oligarquies. L'*Antígona* de Jihad Saad s'aixeca al·legòricament en contra d'aquestes injustícies per demanar pau i llibertat, l'única manera per la qual aquests pobles algun dia podran tornar a ser pròspers.

De la mateixa manera que el dolor determina l'existència dels personatges d'aquesta obra, també succeeix el mateix amb la segona obra que es va oferir aquell jorn, *Arraqsà Al Akhira o L'última dansa*, espectacle marroquí dirigit i escrit per Driss Roukhe. El text tracta la situació límit

Hijrat-Antigon, de Jihad Saad. Carpa del Teatre Auditori Felip Pedrell, 24 de novembre de 2005
(Lessy)

en què viuen diversos personatges: un ballarí frustrat a causa d'haver-se de retirar prematurament del món de la dansa per un accident, i la seva dona, marcada per un passat incert. Odi, gelosia i marginació dominen un text que mostra subliminarment el desmembrament d'un país, però el dramaturg no es resigna a aquesta situació, sinó que aposta per l'entesa final entre els diversos personatges, l'única manera solidària de fer front als problemes entre els humans.

El dolor, ja sigui en clau dramàtica o còmica, és molt present en l'escena àrab, almenys en quasi totes les obres que vam poder veure en aquest festival. El dolor pot arribar a ser paralitzant, però el patiment que hem observat en aquest teatre és diferent, és el dolor d'un poble o de diversos pobles que no es volen resignar al pobre destí que Occident i les oligarquies locals els han reservat, sinó que volen lluitar per emancipar-se en tots els fronts, ja sigui aconseguint una societat més laica o una major igualtat de gènere. És el dolor que comporta tota lluita d'un poble que creix i que cerca nous camins, ja oblidats a Occident, els camins de la llibertat i la justícia. És, per tant, un dolor reparador en què el teatre pot tenir un rol molt important.

Aquest dolor alliberador, perquè reconeixent les pròpies nafres pot començar el procés de guariment, avança en direcció contrària al teatre occidental. La nostra escena, en gran part dominada per una postmodernitat indolora, ha acabat per inocular als espectadors l'asèpsia social, sempre pròxima a *Un món feliç*, d'Aldous Huxley. El dolor a Occident és una qüestió tabú. El Prozac ha guanyat la batalla a Plató. El teatre, fora de rares excepcions, ha acabat essent una

consecució de tot plegat, ha perdut la vitalitat primera, perquè ha deixat de somniar que un altre món és possible, element generador del millor del teatre europeu al llarg de la seva història, des d'Èsquil fins a Bertolt Brecht. Amagant el dolor real per les coses hem perdut el discurs de la raó crítica, i pel camí ens hem acabat buidant de les nostres essències. La lliçó que ens donen aquests creadors, mal dits del Tercer Món, és la necessitat de recuperar el dolor per tornar a ser humans i poder humanitzar la incolora escena occidental.

Arraqa Al Akhira, de *Driss Roukhe*. Teatre Auditori Felip Pedrell, 24 de novembre de 2005.
(Lessy)